

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Zlín

Inspekční zpráva

**Dětský výchovný ústav
768 61 Bystřice pod Hostýnem, Havlíčkova 547**

Havlíčkova 547, 768 61 Bystřice pod Hostýnem

Identifikátor: 600 030 687

Zřizovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Karmelitská 7,
118 12 Praha 1 - Malá Strana

Školský úřad Kroměříž, Moravcova 259

Termín konání komplexní inspekce: 8. - 11. listopad 1999

Čj.	133 261/99-05003
Signatura	ko2pt201

HODNOCENÍ KVALITY REEDUKACE A RESOCIALIZACE

Reedukační a resocializační program

Ředitel po svém nástupu do funkce (1. srpna 1999) písemně zpracoval reedukační a resocializační program výchovného ústavu. Základní filozofie tohoto programu je založena převážně na režimovém systému s využitím resocializačních prvků komunitního přístupu S. Kratochvíla, bez terapeutických prvků. Plně koresponduje s typem zařízení i se složením kolektivu svěřenců. Program je členěn do jednotlivých fází pobytu svěřenců ve školském zařízení. Adaptační fáze po příchodu svěřence do školského zařízení probíhá přímo v běžné výchovné skupině. Po vstupním pohovoru a představení ostatním svěřencům a zaměstnancům následuje úvodní empatické jednání ředitele, čímž se výrazně snižuje u svěřence napětí a odvrací se riziko zkratkovité neadekvátní reakce (útěk, sebepoškozování, sebevražda). V průběhu adaptační fáze (cca čtrnáct dnů) je svěřenci ze strany pedagogů i ostatních pracovníků věnována zvýšená pozornost, chybí však adaptační program pro nově příchozí svěřence. Součástí reedukačního a resocializačního programu je podrobně zpracovaný hodnotící systém, který je v praxi využíván.

Jedním ze stěžejních nástrojů reedukace a resocializace svěřenců jsou pravidelná komunitní sezení a skupinové hodnocení dne. Denní hodnocení je realizováno pravidelně každý večer v kolektivu výchovné skupiny. Svěřenci zde mají prostor pro reflexi a sebereflexi a vychovatelé tak dostávají zpětnou vazbu. Každý svěřenec si sám navrhuje hodnocení, ostatní svěřenci výchovné skupiny a kmenový vychovatel ho potvrdí, eventuálně doplní a opraví. U týdenních hodnocení (komunit) za přítomnosti obou kmenových vychovatelů, ředitele nebo vedoucího vychovatele probíhá reflexe a sebereflexe s určitým časovým odstupem. Měsíční komunitní sezení, (kde probíhá i měsíční hodnocení), vede ředitel ve spolupráci se samosprávou svěřenců, je organizováno pro celý výchovný ústav. Komunitě vždy předchází porada pedagogických pracovníků. I na těchto velkých (měsíčních) komunitách jsou vytvořeny podmínky pro reflexi a sebereflexi svěřenců. Každý jednotlivec musí sám veřejně vysvětlit, proč a jakých přestupků se dopustil, jak se k nim staví, a dát návrh na řešení. Odměny i tresty, které jsou využívány, korespondují s vyhláškou MŠ ČSR č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy. Veškeré tresty jsou vlastně odnětím výhod a ztrátou důvěry, jejich cílem je prevence a snaha zabránit nepřijatelnému chování svěřenců.

Významnou oblastí reedukačního a resocializačního programu jsou jasně stanovená kritéria pro udělování osobního volna, volných vycházek a dovolenek svěřencům. Kapesné i případná věcná pomoc svěřencům jsou poskytovány v souladu s § 1 a 2 vyhlášky č. 247/1996 Sb., o výši kapesného a věcné pomoci poskytované dětem a mládeži s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou. Resocializační systém je otevřený vnějším vlivům, integrující procesy v přípravě svěřenců na samostatný život probíhají jak v samotném školském zařízení, tak i mimo něj. Takto zpracovaný a v praxi realizovaný reedukační a resocializační program je stimulující, ředitel i kmenoví vychovatelé na jeho základě plánují další výchovnou činnost. Všichni pedagogičtí pracovníci věnují velkou pozornost tomu, aby byl aplikovaný resocializační systém pro svěřence bezpečný. Tím se úspěšně daří předcházet vzniku negativních jevů mezi svěřenci.

Zpracování reedukačního a resocializačního programu výchovného ústavu i jeho realizace v praxi jsou na velmi dobré úrovni.

Podmínky pro reedukační a resocializační činnost

V době inspekce zajišťovalo reedukační, resocializační a vzdělávací činnost svěřenců školského zařízení celkem dvacet osm pracovníků. Z tohoto počtu je čtrnáct pedagogů včetně ředitele a jeho statutárního zástupce. Výuku ve zvláštní škole, která je součástí výchovného ústavu, zabezpečuje pět učitelů. Vychovatelů pracuje ve školském zařízení sedm. Ředitel vyřešil po nástupu do své funkce optimální složení dvojic kmenových vychovatelů, kdy u každé výchovné skupiny pracuje vždy jeden muž a jedna žena. Tak mají svěřenci možnost identifikace s mužským i ženským modelem chování a jednání.

Odbornou a pedagogickou způsobilost pro práci v tomto typu školského zařízení mají dle vyhlášky MŠMT ČR č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců všichni vychovatelé, ředitel a jeho statutární zástupce. Jeden učitel má pouze pedagogickou, nikoliv však odbornou způsobilost, ostatní učitelé požadovanou odbornou a pedagogickou způsobilost nespĺňují.

Tab. č. 1: přehled o zaměstnancích školského zařízení

Zaměstnanci	Celkový počet	Z toho žen
Ředitel	1	0
Statut. zástup. - ved. vychov.	1	0
Učitelé	5	1
Vychovatelé	7	3
Pomocní vychovatelé	5	2
Psycholog, etoped	0	0
Sociální pracovnice	1	1
Ostatní zaměstnanci	8	6
Celkem	28	13

Odborná terapie se ve výchovném ústavu neprovádí, protože nikdo z pracovníků neabsolvoval experienciální psychoterapeutický nebo sociálně-psychologický výcvik. Kladem je skutečnost, že do komplexního reedukačního a resocializačního procesu jsou zainteresováni všichni pracovníci výchovného ústavu, včetně nepedagogických, což vytváří pro svěřence širokou nabídku identifikačních vzorů.

Školské zařízení má velmi dobré prostorové i materiálně-technické podmínky k realizaci zvoleného programu. Budova, kterou tvoří dva trakty, je situována na rozsáhlém pozemku, který sousedí s městským parkem. Součástí areálu je multifunkční hřiště, hrové koutky a školní pozemek pro pěstování zeleniny a květin. Pro sportovní aktivity využívá školské zařízení vlastní tělocvičnu a posilovnu. Všechny místnosti (škola, internát) i společné prostory jsou funkčně vybaveny, kapacita, velikost a vybavení splňují psychohygienické požadavky. Jsou vyzdobeny pracemi svěřenců, což vede k výchově prostředím. Na úklidu celého areálu školského zařízení se podílejí všichni svěřenci. Nevýhodou ubytovacího traktu je velikost ložnic, na kterých jsou svěřenci ubytováni po šesti až osmi, což snižuje pocit jejich soukromí.

Vybavení výchovného ústavu pro sportovní a zájmovou činnost je na velmi dobré úrovni.

Denní režim, rozdílný pro pracovní a volné dny, vychází z potřeb svěřenců, respektuje zásady psychohygieny.

Podmínky pro reedukační a resocializační činnost školského zařízení jsou velmi dobré.

Organizace, formy a metody reedukace a resocializace

Život výchovného ústavu se řídí organizačním a vnitřním řádem. S vnitřním řádem se svěřenci podrobně seznamují během adaptační fáze a opakovaně na velkých celoustavních komunitách. Je všem svěřencům známý, ale některé formulace svěřence neoslovují, nejsou přizpůsobeny jejich mentální úrovni. Pro některé z nich je nesrozumitelný. Součástí vnitřního řádu je hodnotící systém, který je koncipován na bodovacím principu. Je pojímán jako hra (soutěž) a svěřenci tak mají možnost získávat jak kladné, tak záporné body. Tento zvolený model je funkční a pro svěřence dostatečně stimulující. Svěřenci jsou systematicky motivováni drobnými podněty, stimulačně na ně působí především udělování výhod (volné vycházky, dovolenky).

Struktura denního režimu (rozdílná pro pracovní a volné dny) odpovídá věku svěřenců i jejich případnému mentálnímu, smyslovému a tělesnému postižení.

Ve školském zařízení nepracuje psycholog ani etoped. Jejich činnosti jsou suplovány kmenovými vychovateli, respektive ředitelem a jeho statutárním zástupcem. Motivačně i výchovně na svěřence působí sociální pracovnice, která se snaží udržovat, případně navazovat kontakty s biologickými rodinami svěřenců. Ti mají možnost za ní kdykoliv přijít, poradit se a svěřit se svými problémy.

Skupinová vychovatelé při své činnosti pravidelně sledují cíle reedukace a resocializace, jejichž výsledky pravidelně vyhodnocují na pedagogických poradách. Pedagogičtí pracovníci věnují potřebnou pozornost tomu, aby byl aplikovaný resocializační systém pro svěřence bezpečný. Tím se daří předcházet vzniku negativních jevů mezi svěřenci. Optimální složení dvojic kmenových vychovatelů (muž a žena) dává prostor pro intenzivní a pravidelný individuální přístup ke svěřencům. Ti mají možnost s vychovateli, kteří jim nahrazují maminku a tatínka, individuálně hovořit a svěřit se svými problémy. Vychovatelé přísně zachovávají u takto získaných informací anonymitu, čímž se zvyšuje jejich kredit a dává prostor pro navozování reálných modelových situací při další reedukační a resocializační činnosti.

Struktura denního režimu plně odpovídá psychohygienickým zásadám při realizaci zvoleného reedukačního a resocializačního programu. Denní režim dbá na intervaly v podávání jídla, střídání činností a odpočinek, dává dostatečný prostor pro přípravu na vyučování, zájmovou činnost a hygienu svěřenců. Během celého dne je zajištěn pitný režim.

Dětský výchovný ústav respektuje doporučení MŠMT ČR, odb. 22, výchovná izolace není v zařízení zřízena a dočasné vylučování z kolektivu se nerealizuje. Případné kázeňské přestupky svěřenců se řeší především pohovorem a rozbohem na komunitách.

Organizace, formy a metody reedukace a resocializace jsou velmi dobré.

Další aktivity, které významně ovlivňují reedukační a resocializační činnost školského zařízení

Výchovný ústav vytváří velmi dobré podmínky pro rozvoj talentu a nadání svěřenců a nabízí jim širokou škálu mimoškolních a volnočasových aktivit. Přímou ve školském zařízení jsou pro svěřence celoročně realizovány zájmové kroužky šikovných rukou, sportovní, výtvarný a audiovizuální - práce na PC. V rámci výchovného ústavu probíhají soutěže a turnaje s různorodým tematickým zaměřením pro jednotlivce i mezi skupinami.

Svěřenci se pravidelně účastní sportovních a kulturních soutěží mezi výchovnými ústavu v rámci celé republiky a speciálními školami regionu. Ve většině soutěží dosahují velmi dobrých výsledků a předních umístění. Získaná ocenění jsou motivací pro další svěřence. Do kalendáře sportovních a kulturních aktivit výchovných ústavů a speciálních škol přispívá školské zařízení pořádáním a organizováním turnaje minikopané, okresního přeboru v lehkotletickém čtyřboji, lyžařského výcviku na Tesáku (slouží jako příprava pro zimní

olympiádu) a zimní olympiády pro všechny typy výchovných ústavů.

Pouze pro své svěřence a jejich rodiče organizuje výchovný ústav oslavy a besídky k významným dnům (mikulášská a vánoční besídka, Den matek a Den dětí).

Svěřenci mají možnost se účastnit exkurzí, koncertů, divadelních a filmových představení, pravidelných návštěv krytého bazénu v Holešově, bruslení na zimním stadionu a turistických výletů do Hostýnských vrchů. Velmi oblíbená je akce na střelnici KB Bystřice pod Hostýnem, spojená s rozloučením s vycházejícími žáky. Účast na všech těchto akcích je podmíněna dobrými výsledky ve škole a celkovým bezproblémovým chováním, což je součástí pozitivní motivace autoregulace a sebereflexe svěřenců.

Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy probíhá standardním způsobem, se spádovým diagnostickým ústavem (Brno - Hlinky) spočívá pouze v předávání svěřenců. V případě potřeby rediagnostiky využívá dětský výchovný ústav služeb psychologů a speciálních pedagogů Pedagogicko-psychologické poradny v Kroměříži. V současné době se rozbíhá spolupráce s K-centrem v Kroměříži, a to v oblasti prevence drogových závislostí. Velmi dobrá je spolupráce s orgány péče o rodinu a děti a soudy, na obvyklé úrovni je spolupráce s Policií ČR i městskou v okrese i v místech trvalého bydliště svěřenců.

Vztahy mezi školským zařízením a obcí se teprve začínají vytvářet. Svěřenci pomáhají při úpravách parku a koupaliště, chodí na brigády, ředitel informuje o jejich sportovních úspěších v místním tisku.

Výchovný ústav nabízí svěřencům širokou škálu mimoškolních a volnočasových aktivit, velmi dobrá je spolupráce s dalšími zainteresovanými orgány.

Další aktivity, které významně ovlivňují reedukační a resocializační proces, jsou velmi dobré.

Výsledky reedukace a resocializace

Většina svěřenců odchází po ukončení povinné školní docházky do výchovných ústavů pro mládež, v některých případech do zvláštních škol internátních, kde dokončují přípravu na budoucí povolání v odborných učilištích. Lze tedy obtížně stanovit procento svěřenců, kteří se úspěšně zařadili do společnosti po odchodu z dětského výchovného ústavu.

Odrazem velmi dobré spolupráce s rodinami svěřenců a orgány péče o rodinu a děti je skutečnost, že v minulém školním roce odešlo na základě podmíněného propuštění zpět do rodin sedm svěřenců. Všechny sedm zahájilo studium na odborných učilištích v místě trvalého bydliště.

V posledním období se podařilo ve spolupráci s Policií ČR a městskou eliminovat četnost útěků. V době inspekce byli na útěku pouze tři svěřenci. Nejčastější příčinou útěků jsou nenávraty z prázdnin nebo dovolenek.

Kvalitní reedukační a resocializační činnosti výchovného ústavu dochází u svěřenců k pozitivním změnám v hierarchii hodnot. Hostilní projevy svěřenců vůči školskému zařízení se neobjevují, vůči pedagogickým pracovníkům (verbální útoky) pouze výjimečně. Agresivita mezi svěřenci navzájem je eliminována hned v zárodku. Problémy vyplývající z rasismu a xenofobie se nevyskytují.

Dohodnutá pravidla komunikace, se kterými jsou svěřenci seznámeni během adaptační fáze, jsou ve většině případech akceptována a respektována po celou dobu pobytu ve výchovném ústavu. Všem pracovníkům školského zařízení je vlastní filozofie, že komunikací se svěřenci i vlastní příklad jim vštěpují sociálně akceptované vzorce chování.

I když většina svěřenců před příchodem do výchovného ústavu již experimentovala s drogou,

alkoholem a cigaretami, v areálu školského zařízení se tyto sociálně-patologické jevy (kouření, alkoholismus a nealkoholová toxikománie) nevyskytují.

Vzhledem k tomu, že většina svěřenců odchází do jiných školských zařízení, katamnestická šetření výchovný ústav neprovádí.

Úroveň výsledků reedukace a resocializace je velmi dobrá.

Celkové hodnocení kvality reedukace a resocializace

Kvalita reedukace a resocializace Dětského výchovného ústavu v Bystřici pod Hostýnem je velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Součástí školského zařízení je zvláštní škola se třemi třídami. Výuka probíhá dle vzdělávacího programu pro zvláštní školy MŠMT ČR čj. 22 980/97-22 ze dne 22. 6. 1997. Složení a počet žáků ve třídách kopíruje složení výchovných skupin. V první třídě jsou zařazeni žáci sedmého postupného ročníku, ve druhé třídě žáci osmého postupného ročníku. Ve třetí třídě jsou společně vyučováni žáci šestého a devátého postupného ročníku.

Tab. č. 2: zvláštní škola

Třída	Ročník	Zapsáno	V jednot. ročnících	Přítomno	Nemoc	Útěk	Vazba
I.	7.	10	10	9	0	1	0
II	8.	6	6	5	1	0	0
III.	6. a 9.	8	3 + 5	1 + 4	1 + 0	1 + 1	0
Celkem		24	24	19	2	3	0

Český jazyk

Výuka českého jazyka probíhá podle schválených učebních plánů. Časová dotace věnovaná složkám tohoto předmětu (jazykové vyučování a slohový výcvik, čtení a řečová výchova, literární výchova) jim odpovídá. Návaznost je zajištěna prostřednictvím tematických plánů, zpracovaných jednotlivými učiteli. Hospitace byly provedeny ve všech třídách školy. V některých vyučovacích hodinách byla zřejmá snaha pedagoga diferencovat úkoly a respektovat pracovní tempo žáků. Požadované úkoly byly přiměřené, neustále probíhala zpětná kontrola jak ze strany učitele, tak ze strany žáků. Malá individuální péče byla věnována žákům se specifickými poruchami učení, se žáky se nepracuje ve smyslu metodického pokynu MŠMT ČR čj. 23 472/92-21. Výuka je zabezpečena pedagogem, který je pedagogicky, ne však odborně způsobilý pro výuku českého jazyka. Škola nemá specializovanou učebnu, vyučování probíhá v kmenových třídách. Materiálně je výuka zabezpečena pouze učebnicemi a jazykovými příručkami. Chybí nástěnné vizuální pomůcky. Ve vyučování nebyly využity názorné pomůcky.

Struktura vyučovacích hodin měla klasickou stavbu. Převládala frontální výuka s celou třídou a rutinní vyučovací metody. Žákům byl dán prostor pro uplatnění vlastní individuality. Ve vyučovacích hodinách nebylo v dostatečné míře využito vstupních motivačních metod, žáci byli

pouze seznámení s obsahem, co mají během hodiny zvládnout. Bylo však dbáno nejen na mezipředmětové vztahy, ale učitel často a vhodným způsobem navazoval na životní zkušenosti žáků. Při ústním ověřování zvládnutého učiva bylo pracováno se zpětnou vazbou. V písemných projevech žáků nebyla důsledně realizována práce s chybou. Během výuky nebyl vytvořen dostatečný prostor pro relaxaci žáků.

Ve všech hospitovaných vyučovacích hodinách byla komunikace mezi zúčastněnými založena na vzájemné důvěře.

Podmínky výuky, plánování a příprava, motivace a hodnocení, organizace, formy a metody práce v jazyku českém hodnotí ČŠI jako dobré, interakci a komunikaci jako velmi dobré.

Přírodní vědy a nauky

V této skupině předmětů byly provedeny hospitace v hodinách fyziky a přírodopisu ve třídě sedmého postupného ročníku, dále v hodinách chemie a matematiky ve třídě, kde jsou společně vyučováni žáci šestého a devátého postupného ročníku. Týdenní hodinová dotace předmětů v jednotlivých ročnících byla v souladu s počtem hodin příslušného vzdělávacího programu.

Všichni učitelé měli zpracovány tematické a časové plány, které vycházely z osnov pro daný typ školy. Na vyučování byli všichni učitelé připraveni. Plánované využití vyučovacího času hodin bylo, až na jednu výjimku, vyvážené a odpovídalo didaktickým zásadám. Stanovené cíle byly přiměřené možnostem a schopnostem žáků a v souladu s učebními osnovami. Žáci s vývojovými poruchami učení nebyli při plánování podchyceni a při výuce zohledňováni.

Ze tří sledovaných pedagogů splňoval podmínky odborné a pedagogické způsobilosti pouze jeden, ten však má minimální praxi jako učitel. Prostorové a světelné podmínky ve třídách, vybavenost nábytkem a estetická úroveň tříd jsou velmi dobré. Pitný režim je v průběhu vyučování zajištěn. Žáci měli dostatek učebnic, sešitů a dalších školních potřeb. Názorné pomůcky byly při výuce využívány v omezené míře. V matematice pracovali žáci s kapesními kalkulátory. Ve fyzice a chemii využíval učitel především pomůcky, které si sám opatřil nebo vyrobil, některé z nich pomáhali, pod jeho vedením, vytvořit žáci v rámci pracovního vyučování. V hodině přírodopisu nebyly použity názorné pomůcky vůbec.

Hospitované hodiny byly poznamenány stereotypností v používání metod a forem práce. Struktura vyučovacích hodin měla klasickou podobu, pro závěrečné shrnutí učiva nebyl vytvořen dostatečný prostor. Výuka probíhala převážně frontálně bez cílené individualizace (např. žáci po návratu z útěku, v adaptační fázi) nebo skupinového vyučování. V důsledku minimální učitelské praxe jednoho z učitelů byl jeho způsob výuky statický, příliš encyklopedický, učitel nedokázal dostatečně využít učební materiály, téma a časový prostor hodiny. Jeho způsob komunikace nebyl v rovnováze se schopnostmi žáků. Pro snažší pochopení učiva usilovali někteří učitelé o aplikaci nových poznatků na reálné situace známé žákům z jejich života. Žákům s vývojovými poruchami učení nebyla ze strany pedagogů věnována patřičná péče a pozornost ve smyslu Metodického pokynu MŠMT ČR čj. 23 472/92-21.

V matematice pracovala učitelka se žáky dvou postupných ročníků, pro každou skupinu měla připraveno samostatné učivo, dokázala kombinovat samostatnou práci žáků s aktivním učením. K žákovi se sníženými numerickými představami přistupovala taktně, s prvky individualizace.

Všechny hospitované hodiny obsahovaly průběžné hodnocení včetně pozitivního posilování sebevědomí žáků. Motivační výzvy byly využívány způsobem, který odrážel osobnost učitele. Dobré výsledky ve vyučování jsou součástí celého hodnotícího systému výchovného ústavu a jedním z kritérií při udělování výhod.

Vzájemná komunikace mezi učiteli a žáky probíhala v atmosféře vzájemné důvěry. Žáci

mnohdy reagovali spontánně, avšak autoritu učitele respektovali. Prvky negativismu vůči učitelům nebo spolužákům byly zcela ojedinělé a učiteli zvládnuté.

Výuka v hospitované skupině předmětů je celkově na dobré úrovni.

Pracovní vyučování

Pracovní vyučování je jedním ze stěžejních a nosných předmětů vzdělávání na zvláštní škole. Získané teoretické znalosti a praktické dovednosti využívají žáci při studiu na odborných učilištích a později v praxi a běžném životě.

Plánování výuky pracovního vyučování probíhá na základě učebních osnov a zpracovaných tematických plánů pro jednotlivé ročníky. Šestihodinová (u žáků devátého ročníku osmihodinová) týdenní dotace předmětu je v souladu s učebním plánem. Vyučování však neprobíhalo v blocích, čímž dochází k velkým časovým ztrátám (převlékání do pracovního oděvu, přesuny do školní dílny nebo pozemek).

Hospitace byly realizovány ve všech skupinách pracovního vyučování, které de facto kopírují jednotlivé třídy. Ve všech hodinách bylo využito vstupních i průběžných motivačních metod. Vyučovací hodiny byly netradičně postaveny na skupinové práci žáků. Při plnění zadaných úkolů pracovaly skupinky samostatně, učitelé na ně pouze dohlíželi a průběžně hodnotili jejich práci. Při zadávání konkrétních úkolů učitelé diferencovali podle manuální zručnosti jednotlivých žáků. Se žáky méně zručnými pracovali učitelé individuálně, průběžně je motivovali pochvalou. Při hodnocení byly vždy respektovány individuální dispozice žáků, oceněna snaha a pokrok. Před každou (i dílčí) činností byli žáci poučeni o bezpečnosti při práci s daným pracovním nářadím.

Pro výuku pracovního vyučování však nemá školské zařízení potřebné materiálně-technické zázemí a vybavení. Školní dílna je v současné podobě prostorově nevyhovující, nábytek zastaralý a pracovní stoly jsou opotřebované.

I když učitelé nemají pro výuku odbornou a pedagogickou způsobilost, svou osobností a příkladem pozitivně ovlivňují psychosociální podmínky výuky. Dohodnutá pravidla jsou všem známá, akceptovaná a respektovaná. Nežádoucí projevy chování žáků se nevyskytly, což svědčí o pozitivním vztahu k výuce tohoto předmětu. Komunikace mezi učiteli a žáky ve všech hospitovaných hodinách pracovního vyučování byla založena na trpělivosti a citlivém přístupu k jednotlivým žákům.

Na základě hospitovaných hodin a kontroly dokumentace je výuka pracovního vyučování na dobré úrovni.

Hodnocení kvality vzdělávání

I když je výuka ve třídách zvláštní školy většinou zajišťována učiteli, kteří nemají požadovanou odbornou a pedagogickou způsobilost pro práci v tomto typu školy, je plánování, příprava a podmínky výuky na dobré úrovni. Organizace a metody výuky jsou na průměrné úrovni. Motivace žáků, jejich hodnocení, interakce a komunikace probíhaly velmi dobře. Celkově lze hodnotit kvalitu vzdělávání jako dobrou.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Koncepce rozvoje školského zařízení předložená ředitelem byla zpracována jako podklad ke konkurznímu řízení. Vychází ze současného stavu a obsahuje základní východiska pro výchovu a vzdělání svěřenců s disharmonickým osobnostním a sociálním vývojem v kombinaci se sníženými rozumovými schopnostmi. Formuluje základní zásady a myšlenky pro správné nastavení reedukačního a resocializačního procesu. Stanovuje také priority v oblasti personální a ekonomické, naznačuje směry spolupráce s odbornou a obecnou veřejností.

Z koncepčních záměrů vychází „Plán práce pro školní rok 1999-2000“. Obsahuje hlavní úkoly pro celé období včetně časového harmonogramu na jednotlivé měsíce a určuje zodpovědnost. S ročním plánem byli všichni pracovníci prokazatelně seznámeni. Na základě tohoto plánu sestavují vychovatelé (za účasti a pomoci svěřenců) týdenní plány činnosti výchovných skupin. Tyto plány jsou podrobné a pestré z hlediska druhů výchovné činnosti, výchovné cíle však uvedeny nejsou. Individuální výchovně-vzdělávací plány pro svěřence s vývojovými poruchami učení nejsou zpracovány.

Koncepční záměry postihují současné trendy ve výchově a vzdělávání v obecné poloze, vedení ústavu však má jasnou představu o směru dalšího rozvoje v tomto zařízení. Celoroční plán práce je naopak konkrétní, postihuje problematiku školského zařízení v dostatečně širí. Formulování činností při krátkodobém plánování navazuje na roční plán, chybí však zřetelnější vymezení výchovných cílů. Na základě zjištěných skutečností hodnotí ČŠI tuto oblast jako velmi dobrou.

Organizování

Organizace života v zařízení je zakotvena v organizačním řádu, který je v současné době aktualizován. Součástí organizačního řádu je organizační schéma upravující vztahy nadřízenosti a podřízenosti pracovníků. Statutárním orgánem školského zařízení je ředitel, jmenovaný do funkce na základě konkurzního řízení. Zástupcem statutárního orgánu byl ustanoven vedoucí vychovatel, který ředitele zastupuje v plném rozsahu a koordinuje zejména práci vychovatelů. Provozní pracovníky řídí vedoucí ekonomicko-správního úseku, práci stravovacího úseku vedoucí kuchyně. Sociální pracovnice je přímo řízena ředitelem.

Pravidla chování pro svěřence upravuje vnitřní řád, se kterým jsou svěřenci seznámeni a mají jej k dispozici. Součástí vnitřního řádu je školní řád vyvěšený ve všech třídách. Chování svěřenců je korigováno především pedagogickými pracovníky.

Aktuální informace jsou předávány pracovníkům písemně, pedagogové přenášejí informace ke svěřencům průběžně během dne. Pracovní porady a pedagogické rady jsou svolávány každý měsíc. Zápisy jsou řádně vedeny. Vychovatelé a učitelé mají možnost nahlížet do osobních spisů svěřenců a povinnost seznamovat se s poznatky důležitými pro jejich výchovně-vzdělávací práci. Příliš však této možnosti nevyužívají, schopnost pracovat s informacemi je závislá na jejich osobnostních rysech. Osobní spisy jsou řádně uloženy a zabezpečeny proti zneužití. Veškerá povinná a další dokumentace je vedena. Deníky výchovných skupin jsou vedeny alternativní formou jako kniha denních (následně týdenních a měsíčních) hodnocení svěřenců. Organizace vyučování se řídí rozvrhem hodin, který je v souladu s obecně závaznými právními předpisy. Informace o chování a prospěchu svěřenců jsou rodičům zasilány každé pololetí, včetně kopie vysvědčení. Další informace mohou získat zákonní zástupci při návštěvách v zařízení nebo telefonicky.

Spolupráce se Školským úřadem v Kroměříži a orgány státní správy a samosprávy je na běžné úrovni. Jejich připomínky a podněty využívá ředitel při plánování další činnosti.

V době konání inspekce se organizační řád a systém školského zařízení, stejně jako vnitřní řád, pod vedením nového ředitele kvalitativně přetvářel. Vedení zařízení prověřuje nové

možnosti a hledá optimální variantu podporující rozvoj svěřenců. Informační systém, vnitřní i vnější, není ještě zcela propracovaný. Organizační cíle jsou stanovovány v souladu s koncepcí. Celkovou úroveň organizování je dobrá.

Vedení a motivování pracovníků

Stěžejním nástrojem řízení je celoroční plán práce. Ten je rozpracován na menší časové úseky, což umožňuje řediteli operativně ovlivňovat plnění úkolů a zajišťovat účinnou zpětnou vazbu. Ředitel a jeho statutární zástupce uplatňují demokratický styl řízení. Ten se využívá i ve vytvoření dostatečného prostoru pro tvořivost a iniciativu pracovníků. Pracovníci jsou motivováni nejen prostřednictvím morálního ohodnocení na pedagogických poradách, ale také stanovením výše nadtarifních složek platu. Kritéria pro stanovení jejich výše jsou všem známa. Jejich znění, zveřejněné ve vnitřním platovém předpisu, není konstantní, operativně je aktualizováno dle nových skutečností, které musí zařízení řešit. Jedním z oceňovaných hledisek je zvyšování odbornosti pedagogických pracovníků vysokoškolským studiem speciální pedagogiky a v rámci dalšího vzdělávání. Sebehodnocení školského zařízení je prováděno měsíčně na organizační poradě a za celý školní rok ve výroční zprávě.

Vedení a motivování pracovníků ze strany ředitele i jeho statutárního zástupce jsou velmi dobré.

Kontrolní mechanismy

Kontrolní aktivity ředitele se řídí písemně zpracovaným plánem. Kontrolní a hospitační činnost ředitele nemohla být zatím vzhledem ke krátkodobému působení ve funkci v plné šíři prováděna. Kontrolní činnost je realizována v trojstupňovém systému a zahrnuje veškerou výchovně-vzdělávací činnost, provoz a hospodaření. Spolu s pracovníky, na které delegoval část kompetencí, operativně řeší odstranění zjištěných nedostatků. Kontrola vzdělávacího procesu je plně v kompetenci ředitele školského zařízení, výchovného procesu v kompetenci statutárního zástupce (vedoucího vychovatele). Zápisy z provedených hospitací mají velmi dobrou administrativní a věcnou úroveň, jsou výstižné a plní svůj účel. Analýza výsledků kontrol a hospitací je s jednotlivými pracovníky projednávána a slouží mimo jiné jako podklad pro stanovení nadtarifních složek platů. V současné době má ředitel vzhledem ke své krátkodobé pedagogické (učitelské) praxi značné rezervy v poskytování odborné a metodické pomoci ostatním učitelům.

I přes tyto počáteční potíže jsou na základě zjištěných skutečností systém, rozsah a účinnost kontrolních mechanismů velmi dobré.

Hodnocení kvality řízení

I když je ředitel ve funkci velmi krátkou dobu (od 1. srpna 1999), přistupuje k úkolům a povinnostem koncepčně, promyšleně a odpovědně. Funkčně stanovenou organizační strukturou, účinnou motivací a svou osobností dosahuje při řízení školského zařízení velmi dobré kvality.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Charakteristika školského zařízení

Dětský výchovný ústav v Bystřici pod Hostýnem je speciální výchovné zařízení, které poskytuje výchovnou, vzdělávací, hmotnou a sociální péči chlapcům s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, případně vydaným předběžným opatřením, po dobu povinné školní docházky.

Výchovný ústav je situován ve vilové části města, sousedící s městským parkem. Dvoupodlažní budova školského zařízení se skládá ze dvou traktů, spojených zaskleným koridorem.

Tab. č. 3: počty svěřenců

Kapacita školského zařízení	30
Evidenční stav	24
Počet výchovných skupin	3
Počet svěřenců fyzicky přítomných na zařízení	19
Počet svěřenců na útěku	3
Počet svěřenců ve vazbě	0
Počet svěřenců podmíněčně propuštěných	0
Počet svěřenců s nařízenou ústavní výchovou	19
Počet svěřenců s uloženou ochrannou výchovou	0
Počet svěřenců umístěných na předběžné opatření	5
Počet svěřenců na dlouhodobém léčení	2
Počet svěřenců v péči neurologa	1
Počet svěřenců v péči DPA, DPL	10

Kapacita výchovného ústavu byla stanovena pro třicet svěřenců. Počet výchovných skupin i evidenční stav byl v době inspekce v souladu se stanovenou kapacitou. Počty žáků ve třídách zvláštní školy respektovaly § 3 odst. 4 vyhlášky MŠMT ČR č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, počty svěřenců v jednotlivých výchovných skupinách § 4 odst. 2 vyhlášky MŠ ČSR č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

Z celkového počtu má devatenáct svěřenců nařízenou ústavní výchovu a pět je ve výchovném ústavu na základě vydaného předběžného opatření.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení MŠMT ČR č. j. 11 376/96-61-07, ze dne 25. července 1996
- zřizovací listina č. j. 24 612/95-61, ze dne 29. prosince 1995, včetně dodatků

- koncepce rozvoje Dětského výchovného ústavu v Bystřici pod Hostýnem
- plán práce na školní rok 1999/2000
- vnitřní řád
- organizační řád
- rozvrh hodin
- třídní knihy
- třídní výkazy
- katalogové listy žáků
- záznamy o práci v nepovinném předmětu nebo zájmovém útvaru
- zápisy z pedagogických rad
- zápisy z porad vychovatelů
- osobní spisy svěřenců
- denní záznamy
- kniha výhod a omezení
- týdenní plány práce vychovatelů
- sešit mimořádných událostí
- sešit dovolených svěřenců
- sešit vycházek
- sešit průběhu nemocí a podávání léků
- sešit dobrovolných brigád svěřenců
- personální dokumentace, osobní spisy zaměstnanců
- hospodářská a účetní dokumentace
- evidence ošetřovného
- evidence kapesného
- jednací protokol
- knihy návštěv
- kronika

ZÁVĚR

- Zpracování reedukačního a resocializačního programu výchovného ústavu i jeho realizace v praxi jsou na velmi dobré úrovni.
- Hodnotící systém svěřenců je kvalitně zpracovaný.

- Dvojice kmenových vychovatelů (muž a žena) jsou optimálně složeny.
- Nikdo z pedagogických pracovníků neabsolvoval experienciální psychotherapeutický nebo sociálně-psychologický výcvik.
- Denní režim výchovného ústavu vychází z potřeb svěřenců, respektuje zásady psychohygieny.
- Vnitřní řád je pro některé svěřence nesrozumitelný, formulace nejsou přizpůsobeny jejich mentální úrovni.
- Školské zařízení nezaměstnává psychologa ani etopeda.
- Výchovný ústav nemá zřízenou výchovnou izolaci, dočasné vylučování z kolektivu se nerealizuje.
- Výchovný ústav nabízí svěřencům širokou škálu mimoškolních a volnočasových aktivit.
- Školské zařízení neprovádí katamnestická šetření.
- I když většina učitelů nespĺňuje podmínku odborné a pedagogické způsobilosti pro práci v tomto typu školy, je úroveň výuky na dobré úrovni.
- Ve třídách zvláštní školy bylo ve sledovaných předmětech nedostatek nástěnných vizuálních pomůcek, názorné pomůcky nebyly ve vyučování využity.
- Při vyučování nebyli ze strany pedagogů zohledňováni žáci se specifickými poruchami učení, individuální výchovně-vzdělávací plány pro tyto žáky nemají učitelé zpracovány.
- Ve většině hospitovaných vyučovacích hodin převládala frontální výuka.
- Během vyučování nebyl vytvořen prostor pro relaxaci žáků.
- Pracovní vyučování není vyučováno v blocích, čímž dochází k velkým časovým ztrátám.
- Pro výuku pracovního vyučování nemá školské zařízení potřebné materiálně-technické zázemí a vybavení.
- Školní dílna je v současné podobě prostorově nevyhovující, nábytek je zastaralý, pracovní stoly jsou opotřebované.

Reedukační a resocializační program, podmínky pro reedukační a resocializační činnost, organizace, formy a metody reedukace a resocializace hodnotí ČŠI jako velmi dobré, kvalitu, podmínky a průběh vzdělávání jako dobré. Oblast řízení školského zařízení je velmi dobrá.

Celkově hodnotí ČŠI Dětský výchovný ústav v Bystřici pod Hostýnem jako velmi dobrý.

Finanční prostředky přidělené školskému zařízení ze státního rozpočtu jsou z hlediska celkového provozu využívány efektivně. Nedostatek názorných pomůcek pro vyučování není následkem špatného využívání financí, spíše jde o malou aktivitu a neinformovanost pedagogů při jejich doplňování. Ošetrovné je vybíráno v souladu s platnými právními normami. Vkladní knížky jsou založeny na jméno svěřence. Výše kapesného a věcná pomoc svěřencům se řídí § 1 a 2 vyhlášky MŠMT ČR č. 247/1996 Sb., o výši kapesného a věcné pomoci poskytované dětem a mládeži s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Antonín Grulich	Mgr. Antonín Grulich v. r.
Členky týmu	Mgr. Alena Demlová	Mgr. Alena Demlová v. r.
	Mgr. Ludmila Konopková	Mgr. Ludmila Konopková v. r.

V Prostějově dne 3. prosince 1999

Datum a podpis ředitele školského zařízení stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 10. prosince 1999

Razítko

Ředitel školského zařízení	Podpis
Mgr. Jiří Vodák	Mgr. Jiří Vodák v. r.

Předmětem inspekce bylo zhodnocení činnosti školského zařízení dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Dobrý	<i>Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Ještě vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují činnost ústavu a průběh výchovně-vzdělávacího procesu</i>
Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI

Školský úřad Kroměříž	1999-12-30	133 287/99-05003
Zřizovatel MŠMT ČR	1999-12-30	133 288/99-05003

Připomínky ředitele školského zařízení

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
--	--	Připomínky nebyly vzneseny.